

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВДС 2.03 ОСНОВИ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК З
МЕТОДИКОЮ

для студентів

спеціальності 013 Початкова освіта
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 013.00.01 Початкова освіта
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації 012 Дошкільна освіта
(назва спеціалізації)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Протокол № 2996/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, ім'я)
« 30 » 2020

Київ-2020

Розробники:

Вертугіна Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти

Протокол від 16 січня 2020 р. № 9

Завідувач кафедри Г.В. Беленька Г.В. Беленька

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри початкової освіти

Протокол від 20 січня 2020 року №8

Завідувач кафедри Г.Л. Бондаренко Г.Л. Бондаренко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
013.00.01 «Початкова освіта»

«___» _____ 2020 р.

Гарант

освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта»

Г.Л. Бондаренко

Робочу програму перевірено «___» _____ 2020 р.

Заступник директора М.А. Машовець М.А. Машовець

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Предмет: інтегрована методика ознайомлення дітей дошкільного віку з основами природничо-математичних наук.

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2-й	3-й
Семестр	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	3
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	28
Модульний контроль	2	6
Семестровий контроль	15	15
Самостійна робота	13	13
Форма семестрового контролю	Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета полягає у наданні студентам знань про особливості сприйняття дітьми дошкільного віку оточуючого світу, зміст і методи ознайомлення з основами природничо-математичних наук; формуванні умінь інтегрувати доступну наукову інформацію у продуктивні види діяльності дітей, доцільно застосовувати форми організації освітнього процесу, враховувати інтереси та потреби кожної дитини в процесі навчання.

Основні завдання дисципліни:

- розширення та систематизація знань студентів з основ природничо-математичних наук;

- формування вмінь інтегрувати інформацію з різних галузей науки і в доступній формі доносити її дітям; опрацювати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологією і методикою запровадження інтегрованого тематично-проектного навчання в умовах закладу дошкільної освіти;

- розвиток критичного мислення та творчості в питаннях створення розвивального середовища закладу дошкільної освіти, вибору методів природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку;

- підготовка студентів до здійснення пошуково-дослідницької діяльності в контексті вирішення практичних завдань з курсу.

Зміст та методика викладання інтегрованого курсу «**Основи природничо-математичних наук з методикою**» передбачають формування у студентів таких компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність самостійно та комплексно

розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку із застосуванням теорії та методики дошкільної освіти в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти

ФКС 2.1. Здатність до розвитку в дітей раннього та дошкільного віку базових якостей особистості

ФКС 2.3. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги до національних традицій, звичаїв, народних символів

2. Результати навчання за дисципліною

ПРН 17. Планувати та здійснювати освітню роботу відповідно до програми в тісному контакті з іншими вихователями та спеціалістами установи, вести документацію.

ПРН 18. Проводити корекційно-розвивальну роботу з дітьми раннього і дошкільного віку

ПРН 19. Планувати роботу з батьками з питань виховання дітей у сім'ї, залучати їх до активної співпраці

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт								
	Аудиторна						Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні			
2-й курс (4-й семестр)									
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.									
Тема 1. Вступ. Синкретичність сприйняття оточуючого світу дітьми дошкільного віку. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	10	2	2	2			4		
Тема 2. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	12	2	2	2	2		4		
Модульний контроль	2							2	
Всього за I ЗМ	24	4	4	4	2		8	2	
Змістовий модуль 2. Методика формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку									
Тема 3. Становлення методики ознайомлення дітей з природою. Методи безпосереднього ознайомлення з природою	4	2		2					
Тема 4 Методи опосередкованого ознайомлення дітей дошкільного віку з природою	6	2	2				2		
Тема 5. Форми організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку	5	1		2			2		
Тема 6. Особливості організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку	4	1	2				1		
Модульний контроль	2							2	
Семестровий контроль	15								15
Всього за 2 ЗМ	36	6	4	4			5	2	15
Разом	60	10	8	8	2		13	2	15

3-й курс (5-й семестр)									
Змістовий модуль 3. Теорія і методика формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей раннього та дошкільного віку.									
Тема 7 Дослідження особливостей сенсорного розвитку дітей дошкільного віку	6	2	2	2					
Тема 8 Зміст та методика роботи з дітьми різних вікових груп в контексті логіко-математичного розвитку (2 год.)	6						6		
Тема 9. Методи та прийоми формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку (2 год.)	8	2	2	2	2				
Тема 10. Наочні та практично-ігрові методи ФЕМУ	4			2			2		
Модульний контроль	2							2	
Всього за 3 ЗМ	26	4	4	6	2		8	2	
Змістовий модуль 4. Інтегративний підхід у формуванні природничо-математичних уявлень дітей раннього та дошкільного віку									
Тема 11 Сучасні дослідження в галузі ознайомлення дітей дошкільного віку з природничо-математичними науками. Характеристика природничих об'єктів як джерела логіко-математичного розвитку дитини	5	2		2			1		
Тема12. Форми організації освітнього процесу в ЗДО в контексті природничо-математичного розвитку дітей дошкільного віку	6	2		2			2		
Тема13. Прогулянка як форма організації роботи з ФПМУ. Індивідуальні форми роботи в контексті природничо-математичного розвитку.	2		2						
Тема14. Екскурсії та віртуальні подорожі у ФПМУ. Свята і розваги природничо-математичного змісту	4				2		2		
Модульний контроль	2							2	
Семестровий контроль	15								15
Всього за 4 ЗМ	34	4	2	4	2		5	2	15
Разом за 5 семестр	60	8	6	10	4			6	15
Усього	120	18	14	18	6		26	8	30

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль І.

Теоретичні основи формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Лекція 1. Вступ. Синкретичність сприйняття оточуючого світу дітьми дошкільного віку. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО) – стандарт дошкільної освіти України. Змістові лінії БКДО, зокрема «Дитина в природному довкіллі». Вимоги БКДО до рівня освіченості і вихованості дітей на кінець дошкільного віку.

Чинні програми навчання і виховання дітей в закладах дошкільної освіти (ЗДО) : Програми «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Впевнений старт», «Я у Світі» тощо. Змістове наповнення в програмах з розділу «Дитина в природному довкіллі».

Особливості сприймання оточуючого світу дітьми дошкільного віку. Поняття «синкретичність».

Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Екологічна освіта у системі формування життєвої компетентності дитини, природничо-екологічна компетентність як складова життєвої компетентності дошкільника. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури. Базисні поняття для утворення системи знань про природу у дітей дошкільного віку.

Сучасні дослідження формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. ***Позитивне ставлення до природи як результат формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.***

Ключові поняття теми: БКДО, екологічна культура, екологічна освіта, природничо-екологічна компетентність, екологічні уявлення, екологічна культура, еколого-доцільна поведінка, екосистеми, синкретичність

Основна література: 1,2,4,5,6

Додаткова література: 8

Семінар 1. Еко-освіта майбутнього вихователя як основа відповідального лідерства (2 год.)

Семінар 2. Особливості сприйняття дітьми дошкільного віку предметного і природного довкілля (2 год.).

Лекція 2. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетентності дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі»; опора на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми; забезпечення інтересів дитини, задоволення її природних нахилів і потреб; наповнення середовища новинками розвивального характеру, забезпечення складових елементів еколого-розвивального середовища та їх варіативність. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Організація «екологічного простору» в приміщенні ЗДО: групові *куточки природи*, зимовий сад, теплиця, кімната природи, акваріум (модель прісноводного водоймища, штучно створена мініекосистема), живий куточок, в якому зберігається екологічний принцип утримання тварин, устаткування їх приміщень під природні умови життя, правильний догляд, екологічна лабораторія.

Еколого-предметне середовище в закладі дошкільної освіти: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей.

Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники. Організація та обладнання «екологічних просторів» на ділянці дитячого садка: майданчика природи, мікроферми, «куточка незайманої природи» (лісу, луку, пустиря), екологічної стежки, «лікарських грядок», городу, квітника.

Ключові поняття теми: еколого-розвивальне середовище, екологічний підхід, екологічна стежина, куточок лісу, луки, водойми, сад, екологічна лабораторія, зимовий сад, город, квітники, рокарій, ліанник, метеорологічний майданчик, куточок природи, постійні мешканці, тимчасові мешканці, кімнатні рослини, вегетативне розмноження, умови життя, середовище, інсектарій, акваріум, тераріум. ділянка, дерева, кущі, газон, приваблювання птахів, декоративні квіти, обробка ґрунту, посів насіння, висадка розсади, квітник, овочеві культури, сад, ягідник, плодово-ягідні рослини.

Основна література: 5,6,8

Додаткова література: 3,4,5

Практичне 1. Моделювання розвивального середовища території ЗДО (2 год.)

Практичне 2. Моделювання куточка природи в ЗДО (вікова група за вибором студента) (2 год.).

Лабораторне 1. Вивчення та аналіз еколого-розвивального середовища закладу дошкільної освіти (2 год.)

Змістовий модуль 2

Методика формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку

Лекція 3. Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою (2год.)

Становлення методики ознайомлення з природою дітей дошкільного віку. Вплив природи на формування особистості: *ретроспективний аналіз*. Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Й.Г. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтесорі про природу як чинник виховання, джерело фізичного, морального та розумового розвитку дитини; погляди К.Д.Ушинського, Є.М.Водовозової, А.С.Симонович, С.Ф.Русової, А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського на роль природи у формуванні особистості дитини. Науковий внесок Н.Ф. Яришевої у становлення методики ознайомлення дошкільників з природою. Дослідження сучасних педагогів: Г. Беленької, Н. Лисенко, В. Маршицької, З. Плохій, О. Половіної, Г. Тарасенко та ін. Актуальні завдання ознайомлення дітей з природним довкіллям. Вирішення завдань в єдності реалізації освітніх, виховних, розвиваючих цілей.

Класифікація методів. Методи безпосереднього ознайомлення з природою. Спостереження – основний метод формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Значення спостережень в природі у формуванні природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Педагоги-класики Я.Коменський, К.Ушинський, Є.Водовозова, Є.Тихєєва, С.Русова, В.Сухомлинський про роль спостережень у природі для формування особистості дитини. Зв'язок спостережень з різними видами діяльності дітей. Види спостережень та їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Емоційно забарвлена ігрова діяльність як засіб фізичного розвитку та засіб впливу на естетичну, моральну та когнітивну сфери особистості дитини. Характеристика гри як засобу формування природничо-екологічної компетентності. Види природничих ігор. Творчі рольові ігри. Ігри з природними матеріалами (з піском, снігом, глиною, вітром тощо). Дидактичні ігри. Рухливі ігри.

Праця в природі як один з основних методів формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Погляди видатних педагогів М.Монтесорі, С.Русової, А.Макаренка на роль праці в природі як важливого чинника впливу на формування особистості дитини. Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми

організації праці дітей у природі. Методика керівництва формами організації праці дітей різного віку. Нескладні досліди як метод безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Використання спадщини К.Ушинського, Є.Водовозової, Є.Тихєєвої в організації пошуково-дослідницької діяльності з дошкільниками. Значення, зміст дослідів, що проводяться з об'єктами неживої природи, рослинами, тваринами. Методика організації та проведення дослідів з дітьми різного віку. Організація діяльності дітей в науково-природничому центрі.

Ключові поняття теми: види спостережень, структура, етапи, пізнавальна діяльність; творча рольова гра, ігри з природними матеріалами, дидактична гра, рухлива гра; праця в природі, трудові доручення, чергування, колективна праця, досліди, пошуково-дослідницька робота

Основна література: 4,5,6,8

Додаткова література: 3,4,5

Семінарське заняття 3. Організація спостережень, ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Практичне заняття 3. Презентація та аналіз різних форм організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (2 год.)

Лекція 4. Методи опосередкованого ознайомлення з природою дітей дошкільного віку (2 год.)

Використання словесних методів щодо формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Зв'язок словесних методів з методами безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Вітчизняні педагоги К.Ушинський, В.Сухомлинський про значення розповіді в ознайомленні дітей з природою. Розповіді вихователя, види розповідей. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення. Словесні логічні завдання як різновид розповіді. Використання художньої природознавчої літератури, творів класиків літератури, українського фольклору, сучасної літератури в процесі ознайомлення дошкільників з природою.

Використання ілюстративних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Ілюстративний матеріал, його класифікація, види. Предметні картини, специфіка їх використання у формуванні природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Особливості використання сюжетних картинок під час ознайомлення дошкільників з природою. Специфіка та своєрідність використання художніх картин І.Айвазовського, М.Глуценка, А.Куїнджі, П.Суходольського, С.Шишка, О.Шовкуненка з метою формування естетичного ставлення до природи. Методика розглядання картин та ілюстрацій. Мультфільми як засіб медіаосвіти дітей дошкільного віку (дослідження З.Алфьорова, М.Аромштам, С.Будзей, І.Зубавіна, А.Ласманіс, Л.Лорензіні, Н.Маркова, К.Мелкозьорова, А.Немирич, О.Петрунько, В.Яковлев, К.Durkin, J.Van Evra та ін.). Класифікація мультфільмів про природу. Вимоги до мультфільмів, призначених для перегляду дітьми

дошкільного віку мультфільмів. Особливості використання презентацій, фільмів та відео сюжетів про природу у освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Сприймання музики як ілюстративно-супроводжуючий метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Творчі музичні завдання, музично-емоційні вправи. Характеристика репертуару: твори, які відтворюють сезонні явища природи, об'єкти природного світу (рослини, птахи, комахи, звірі тощо). Використання театру у вирішенні завдань розвитку емоційного ставлення дітей дошкільного віку до природи.

Ключові поняття теми:: розповідь, бесіда, словесно-логічна задача, дитяча природознавча література, ілюстративний матеріал, предметні картинки, сюжетні картинки, художні картини, мультфільми, презентації, фільми, відео-сюжети, музика, творчі музичні завдання, музично-емоційні вправи, театралізована діяльність.

Основна література: 5,6,8

Додаткова література: 2,3,4

Лекція 5.1. Форми організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (1 год.)

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Значення і місце занять у системі роботи щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Інтегрований характер занять екологічного спрямування. Методика організації і проведення природознавчих занять з дітьми різного віку. Особливості проведення ігор-занять з дітьми раннього віку. Використання на заняттях досвіду і знань дітей, що отримані у повсякденному житті, їх систематизація на заняттях. Індивідуалізація природничої освіти дітей за їх інтересами. Зв'язок занять з іншими формами роботи. Особливості та вимоги до організації екскурсій у природу. Характеристика цільової прогулянки. Особливості організації повсякденної прогулянки, її спрямування на вирішення завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Екологічні акції та проекти. Залучення батьків до різних форм організації роботи за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі».

Засоби фіксації знань про природу у дітей дошкільного віку. Необхідність фіксації знань дітей про природу. Ведення календарів природи і погоди: оформлення та зміст у різних вікових групах. Складання гербаріїв, різноманітних колекцій з природного матеріалу; методика їх використання під час закріплення знань дітей про природу. Повсякденні спостереження, праця та пошуково-дослідницька діяльність дітей у куточку природи в різні пори року. Проведення свят і розваг природничої тематики. Значення, місце та методика організації свят природничого характеру. Співпраця ЗДО і сім'ї з питань формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові поняття теми: екологічні заняття, екскурсія, прогулянка, екологічні акції, екологічні проекти, індивідуалізація, інтеграція, засоби

фіксації, календар природи і погоди, гербарії, колекції, свята і розваги природничої тематики, співпраця

Основна література: 5,6

Додаткова література: 3,4,5

Інтернет-джерела : 1

Лекція 5.2. Особливості організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку (1 год.).

Технології формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Формування ставлення до природи в процесі **спільної діяльності дорослого і дитини в еколого-розвивальному середовищі ЗДО. Моделювання** як метод екологічної освіти. **Використання ігрових навчальних ситуацій** у формуванні позитивного ставлення до природи. Технологія використання **екологічної стежини. Краєзнавчо-туристична діяльність (КТД).** Технологія **використання театру** в екологічному вихованні дошкільників. **Інтерактивні технології** (смарт-дошка, комп'ютерні ігри екологічного змісту). Освіта для сталого розвитку дошкільнят. Природа та емоційний інтелект. Використання **музейного простору** в екологічному вихованні дошкільнят. Екологічно-проективна діяльність в дошкільній освіті. Технологія формування правильного ставлення до побутових відходів.

Поняття про авторські технології формування екологічної культури. Формування емоційної сфери дітей раннього віку засобами природи. Формування екологічної культури дітей дошкільного віку засобами казки (А.Беленька, Т.Науменко). Формування естетичного ставлення до природи засобами образотворчого мистецтва (А.Беленька, О.Половіна).

Ключові поняття теми: екологічна стежина, когнітивний підхід, дослідно-експериментальна діяльність, театралізована діяльність, краєзнавчо-туристична діяльність, інтерактивні технології, сталий розвиток, емоційний інтелект, екологічний проект, екологічна культура, казка з науковою основою, естетичне ставлення до природи, художньо-педагогічне спілкування за картиною.

Основна література: 4,5,6

Додаткова література: 3,4,5,6

Семінарське заняття 4. Природа у запитаннях, казках і завданнях (2 год.)

Практичне заняття 4. Моделювання форм роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

Змістовий модуль 3.

Теорія і методика формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей раннього та дошкільного віку

Лекція 6. Дослідження особливостей сенсорного розвитку дітей

раннього та дошкільного віку (2 год.)

Компетентності вихователя в організації та змісті сенсорного розвитку за напрямками: організація розвивального середовища, планування освітньої діяльності, проектування педагогічної діяльності на основі досягнутих результатів, консультативна допомога батькам, обмін досвідом з колегами, захист інтересів дітей. Засоби сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Показники сенсорного розвитку дітей раннього віку (дослідження Т.Гурковської, Показники сенсорного розвитку дітей дошкільного віку (Л.Артемова, О.Брежнєва, Л.Зайцева та ін.)

Ключові слова: сенсорний розвиток, сенсорний еталон, сенсорне виховання, дидактичні ігри, дидактичні вправи, розвивальне середовище, ІКТ в дошкільній освіті.

Основна література: 7

Додаткова література: 9

Інформаційні ресурси: 3, 4

Семінарське заняття 5 Дослідження особливостей сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (2 год.)

(Компетентності вихователя в організації та змісті сенсорного розвитку за напрямками. Засоби сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Показники сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку).

Лекція 7. Зміст та методика роботи з дітьми різних вікових груп в контексті логіко-математичного розвитку (2 год.)

Методи та прийоми формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження питань формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Принципи організації навчально-пізнавальної діяльності дітей в умовах ЗДО. Класифікація методів та прийомів формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Характеристика методів та прийомів формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Наочні та практично-ігрові методи формування логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Вимоги до підбору та використання дидактичного наочного матеріалу у групах раннього та дошкільного віку. Самостійне виготовлення дидактичного матеріалу. Моделі, графі, схеми, картинки, ілюстрації логіко-математичного змісту. Дидактичні іграшки. Дидактичні ігри та вправи природничо-математичного змісту, їх види та особливості використання.

Основні поняття теми: спостереження, гра, праця, спілкування, моделювання, експериментування, література напряму «нон-фікшн», палички Кюізенера, фігури Воскобовича, танграм, сортер, башточки, моделі статичні, моделі діючі, блоки Дьєнеша, набори Фрьюбеля, рожева башта Монтессорі.

Основна література: 5,6,7

Додаткова література: 6,9

Практичне заняття 5. Інноваційні дослідження інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку (2 год.) (Лего-технологія Л. Парамонові. Технологія використання розвиваючих ігор В. Воскобовича. Технологія розвивального навчання Л. І. Зайцевої. Технологія складання інтелектуальних карток)

Практичне заняття 6. Побудова логіко-тематичних карт – основи для проектної діяльності з дітьми, моделювання проектної діяльності дітей в контексті ознайомлення їх з логіко-математичними поняттями (2 год.)

Семінарське заняття 6. Перцептивні методи формування логіко-математичних уявлень у дітей раннього та дошкільного віку (2год.) (Метод вправ. Карти розумових дій або інтелектуальні карти. Концептуальні карти в роботі з дітьми дошкільного віку. Моделювання як засіб логіко-математичного розвитку)

Практичне заняття 7. Моделювання роботи з формування логіко-математичних уявлень у дітей раннього та дошкільного віку (2год)

Лабораторне 2. Використання інноваційних технологій логіко-математичного спрямування (на базі ЗДО) (2 год.).

Змістовий модуль 4.

Інтегративний підхід у формуванні природничо-математичних уявлень у дітей дошкільного віку

Лекція 8. Сучасні дослідження в галузі ознайомлення дітей дошкільного віку з природничо-математичними науками (2 год.)

Поняття про інтеграцію. Інтеграція – одна з найперспективніших інновацій, яка закладає нові умови діяльності педагога і вихованців, діюча модель активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграція як можливість створити цілісну картину світу у вихованців.

Інтеграція як дидактичний принцип. Я. А. Коменський про необхідність "завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним".

Види інтеграції: горизонтальна (покроково ускладнювальне вивчення матеріалу, в різні проміжки часу з різних розділів), вертикальна (в одному часовому просторі об'єднується матеріал з різних розділів програми). Переваги інтегрованого навчання.

Шляхи реалізації інтегрованого навчання: організація тематичних днів та тижнів (в основі – тема), впровадження освітніх проектів (в основі – проблема).

Основні поняття теми: інформаційний вибух, діти дошкільного віку, природничі науки, інтеграція, проектне навчання.

Основна література: 3,4,5.
Додаткова література: 5,8,9

Лекція 9. Форми організації освітнього процесу в ЗДО та родині в контексті природничо-математичного розвитку дітей дошкільного віку (2 год.).

Сучасні підходи до організації освітнього процесу в ЗДО. Характеристика основних форм організації освітнього процесу в ЗДО: а) повсякденна діяльність, б) прогулянка, в) заняття, г) екскурсія як особливий вид занять, д) індивідуальна робота. Екскурсії та віртуальні подорожі у ФПМУ. Свята і розваги природничо-математичного змісту.

Основна література: 3,4,5.
Додаткова література: 5,8,9

Практичне заняття 8. Інтегроване навчання в ЗДО (2 год.).

1. Планування та розробка тематичних днів для дітей молодшого дошкільного віку за освітньою програмою «ДИТИНА».

2. Планування та розробка інтегрованих тематичних проєктів для дітей віком 5-7 років за Освітньою програмою “Дитина”.

Основна література: 6
Додаткова література: 4, 6

Практичне заняття 9. Розробка моделі освітнього процесу в ЗДО, обґрунтувавши єдність трьох блоків: спеціально організоване навчання у формі занять, спільна партнерська діяльність дорослого з дітьми, вільна самостійна діяльність самих дітей

Семінарське заняття 7. Сучасні підходи до планування і проведення занять природничо-математичного змісту (2 год.)

Теоретична частина

1. Види занять природничо математичного змісту
2. Планування занять в світлі сучасних вимог до проведення освітнього процесу в ЗДО

Практична частина

1. Розробка заняття природничо математичного змісту в різних вікових групах.

Лабораторне 3. Проведення квесту природничо-математичного змісту (на території Педагогічного інституту), розробленого в процесі виконання самостійної роботи (2 год.).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	1	2	1	2
Відвідування семінарських	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних	1	2	2	2	2	3	3	2	2
Відвідування лабораторних		1	1			1	1	1	1
Робота на семінарських заняттях	10	2	20	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	3	30	2	20
Робота на лабораторних	10	1	10			1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи		3	13	2	9	2	7	2	14
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			95		81		100		85
Максимальна кількість балів: 361									
Розрахунок коефіцієнта: 6,01 (361:60=6,01)									
До розрахунку: семінарських - 3 (10 б) – 30 б.									
Практичних – 5 (10 б) - 50 б.									
Розрахунок коефіцієнта : 4,7 (281:60 = 4,7)									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№ з/п	Завдання самостійної роботи	Критерії оцінювання		Бали
		Критерій	Бали	
ЗМ 1. 1.	Зробити порівняльну таблицю змісту знань дітей дошкільного віку з природознавства за Програмами ЗДО та початкової школи	своєчасність виконання завдання	1	4
		самостійність виконання завдання	2	
		якість виконання	1	
2	Побувати на оглядових екскурсіях Геологічної, Палеонтологічної, Зоологічної, Ботанічної експозицій <i>Національного науково-природничого музею НАН України (вул. Богдана Хмельницького, 15, ст. метро «Театральна» або «Золоті ворота»)</i> та представити фото-звіт і створити рекламу для батьків	Реклама: коротка та лаконічна інформація про музей	1	5
		доступність інформації для розуміння дошкільниками	1	
		яскравість	1	
		креативність	2	

3	Створити каталог характеристик рослинних, тваринних об'єктів та явищ природи для дітей старшого дошкільного віку, орієнтуючись на зміст освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2016 р.).	наявність окремої картки з якісним зображенням об'єкта чи явища природи	1	4
		наявність правильної наукової назви об'єкта природи	1	
		цікава та лаконічна інформація (<i>не більше 5 речень</i>) про об'єкт	1	
		наявність інтернет-посилань на цікаві відео про вказаний об'єкт чи явище природи	1	
	Разом			13
ЗМ 2 1	Презентувати досвід роботи з екологічного виховання у зарубіжних освітніх системах (одна країна за вибором студента)	якісний фото/відеоматеріал	1	4
		програма, за якою працюють педагоги	1	
		глибина коментаря	1	
		Інтернет-ресурси	1	
2	Презентувати одну технологію екологічного виховання дітей дошкільного віку, яку впроваджують в Україні	актуальність	1	5
		змістовність	2	
		практичне впровадження	2	
		змістовність	1	
		чіткість та логічність	1	
	Разом			9
ЗМ 3. 1	Зробити порівняльну таблицю змісту знань дітей дошкільного віку з елементарних математичних уявлень / математики за Програмами ЗДО та початкової школи	своєчасність виконання завдання	1	4
		самостійність виконання завдання	2	
		якість виконання	1	
2.	Представити інформаційну довідку: «Розвиток пізнавальних здібностей на основі сенсорних, інтелектуальних, творчих здібностей – концептуальне положення STREAM-освіти. Критерії відбору змісту STREAM-освіти дошкільників	конкретність	1	3
		розуміння питання, якість виконання	1	
		критерії відбору змісту, їх пояснення	1	
	Разом			7
ЗМ 4. 1.	Розробити інтелектуальну карту з ознайомлення дітей з основами природничо-математичних наук за 4 сезонами: Осінь, Зима, Весна, Літо. (сезон за вибором студента)	своєчасність виконання завдання, самостійність	2	5
		креативний підхід	2	
		наявність ілюстрацій	1	
2.	Розробити віртуальну подорож з ФПМУ (тема за вибором студента)-	інформативність	2	9
		креативний підхід	2	
		якість виконання	2	
		презентація подорожі	4	
	Разом			14
Максимальна кількість балів				43

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання
 МКР 1, МКР 2 , МКР 3, МКР 4 передбачає відповіді студентів на 25 питань кожне з яких оцінюється в 1 бал.

№	Форма проведення модульного контролю	Макс. кількість балів	Критерії оцінювання
Змістові модулі 1, 2, 3, 4			
1.	Тест	25	Правильно обраний варіант відповіді (у разі закритого тесту) Правильно вписаний варіант відповіді (у разі відкритого тесту) 1 б. за кожен правильну відповідь.

6.4. Формою проведення семестрового контролю та критерії оцінювання
 є екзамен (тести у комп'ютерному варіанті).

Екзаменаційний тест складається з 40 тестових завдань (по 1 балу за кожен правильну відповідь).

Максимальна кількість балів за екзамен – 40 балів.

Відповіді студентів на питання тесту оцінюються за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40 балів	виставляється за ґрунтовні, систематизовані знання та розуміння матеріалу в обсязі навчальної програми; інтерпретацію теоретико-методичних положень та понять мистецької освіти при системному баченні особливостей її організації в закладі дошкільної освіти; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку й розвитку; повноту розкриття питання; цілісність, системність, логічну послідовність викладу матеріалу, вміння формулювати висновки; вияв креативності щодо розуміння й творчого використання набутих знань та умінь.
26-34 балів	виставляється за частково сформовані знання та розуміння навчального матеріалу, що систематизовані, але не відзначаються глибиною; вибіркоче використання наукової термінології; відтворення теоретико-методичних положень та понять мистецької освіти при неповному системному баченні її організації в закладі дошкільної освіти; відповіді на поставлені питання містять неточності; вміння застосовувати теоретичні положення у вирішенні не складних проблемних задач.
15-25 балів	виставляється за розрізненість, суперечливість, не систематизованість знань навчального матеріалу; поверхову, фрагментарну відповідь на питання, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення, відсутність систематизованого бачення щодо педагогічного супроводу здобування мистецької освіти дітьми дошкільного віку.
0-14	оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
A	100-90
B	82-89
C	75-81
D	69-74
E	60-68
FX-F	0-59

7. Рекомендована література

Основна:

1. Закон України «Про освіту» (2017 р.). (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380).
2. Закон України «Про дошкільну освіту» (2001 р.) зі змінами та доповненнями (редакція від 28.08. 2017 р.).
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року // https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
4. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: 1. А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька, М.А.Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016.-304с.
6. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 352с.
7. Павелків Р.В. Дитяча психологія: Навчальний посібник (2-видання) / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало– К.: Академвидав, 2015. – 400 с.
8. Яришева Н.Ф. Основи природознавства: Природа України / Надія Федорівна Яришева. – К.: Вища шк., 1995.

Додаткова:

1. Беленька Г. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідах. – Київ: Шкільний світ, 2011. – 112 с.
2. Беленька Г. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі як технологія пізнавального розвитку // Вихователь-методист дошкільного закладу № 11, 2012. – С. 6-10.
3. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. – К.: Генеза, 2016. – 98с. (Настільна книжка вихователя). ISBN 978-966-11-0761-7
4. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. – К.: Генеза, 2013. – 112

с. – (Настільна книга вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415)

5. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / автор та укладач А.В. Сазонова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 248 с.

6. Крутій К. Сучасне заняття та освітні ситуації // Дошкільне виховання. – 2016. – №9. – С.6-10.

7. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 352 с.

8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272 Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. Режим доступу :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>

9. Щербакова К. Й. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навчальний посібник / К. Й. Щербакова, О. Г. Брежнева. – Мелітополь : Вид. буд. Мелітопольської міської друкарні, 2015. – 200 с.

Інформаційні ресурси (за наявності)

1. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Borejko/index.html>

2. <http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/770/1-15.pdf>

3. [http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-](http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26)

[B407A47B26](http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26)

4. Електронний репозиторій публікацій професорсько-викладацького колективу Київського університету імені Бориса Грінченка[Електронний ресурс] режим доступу // <http://kubg.edu.ua/2012-08-15-10-06-19.html>